

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

του κ. HAROLD LEICH, Library of Congress και της κας RHEA KARABELAS
LESAGE, Harvard University

στην κα Εύα Σεμερτζάκη, συντάκτρια του περιοδικού *ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ*¹

Δεκέμβριος 2006

(μετάφραση: Εύα Σεμερτζάκη)

1. **Ε.Σ.:** *Κύριε Leich και κα Lesage, ως μέλη της Κοινοπραξίας Βιβλιοθηκονόμων Ελληνικών Σπουδών, θα θέλατε να μας παρουσιάσετε την ιστορία της;*

Ρ.Κ. Η πρωτοβουλία αυτή ξεκίνησε το 1999 στη διάρκεια συνεδρίου που οργανώθηκε στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου με τίτλο «*Strengthening Modern Greek Collections*». Στο συνέδριο αυτό Αμερικανοί βιβλιοθηκονόμοι νεοελληνικών συλλογών σε αμερικανικά πανεπιστήμια εξέφρασαν την επιθυμία να συνεργαστούν με Έλληνες βιβλιοθηκονόμους. Το 2003 η Karen Green, βιβλιοθηκονόμος στο Πανεπιστήμιο Columbia, η οποία είχε την επιπρόσθετη ευθύνη των Νεοελληνικών, ζήτησε βοήθεια για μεταχείριση των ελληνικών προσκτήσεων. Προσέγγισε τη Rebecka Lindau από το Πανεπιστήμιο Princeton. Η κα Lindau προσκάλεσε βιβλιοθηκονόμους από την ευρύτερη περιοχή της – τα Πανεπιστήμια New York και Yale – να επισκεφτούν το Princeton και να συζητήσουν τις προκλήσεις της συγκέντρωσης υλικού που δημοσιεύεται στην Ελλάδα. Αυτή η συνάντηση απέβη πολύ χρήσιμη. Αποφάσισαν να επεκτείνουν την ομάδα για να περιλάβουν τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, το Dumbarton Oaks, το Πανεπιστήμιο Harvard και California State University στο Sacramento και σχεδίασαν νέα συνάντηση. Μεταξύ των θεμάτων που συζητήθηκαν στη συνάντηση που έγινε το 2004 στο Κέντρο Νεοελληνικών Σπουδών του Harvard στην Washington, DC., ήταν ζητήματα προμηθευτών και μεταγλώττισης. Όλοι μαζί ετοιμάσαμε σχέδιο επιστολής προς τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου για να διαμαρτυρηθούμε για την απόφασή της να αλλάξει τους κανόνες ρωμανοποίησης, χωρίς να δώσει την ευκαιρία στη βιβλιοθηκονομική κοινότητα να συζητήσει τις εφαρμογές μιας τέτοιας αλλαγής.

Η Rebecka Lindau οργάνωσε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης κατά τη διάρκεια του Διετούς Συνεδρίου του Συλλόγου Νεοελληνικών Σπουδών (MGSA) το Νοέμβριο 2005 στο Chicago. Οργάνωσε επίσης συνάντηση εργασίας για τα μέλη της Επιτροπής Βιβλιοθηκών του Συλλόγου Νεοελληνικών Σπουδών. Τα περισσότερα μέλη της Επιτροπής ήταν επίσης μέλη της Κοινοπραξίας Βιβλιοθηκονόμων Νεοελληνικών Σπουδών, CoHSL (στο σημείο αυτό να διευκρινίσουμε ότι τα αμερικανικά πανεπιστήμια ορίζουν ως «Νεοελληνική» την περίοδο μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης, από το 1453 μέχρι σήμερα).

Αφού το Κέντρο Ερευνητικών Βιβλιοθηκών (CRL) έχει έδρα το Chicago, προσκαλέσαμε τον James Simon να παρακολουθήσει τη συνάντηση εργασίας της Επιτροπής Βιβλιοθηκών του Συλλόγου Νεοελληνικών Σπουδών για να παρουσιάσει το ίδρυμά τους και παραδείγματα από τα καταξιωμένα προγράμματα διεθνούς συνεργασίας, προκειμένου να

¹ Μετάφραση Ε. Σεμερτζάκη

δώσει στην ομάδα μας ιδέες για συνεργασία. Το CRL μπορεί να περιγραφεί ως «η βιβλιοθήκη για βιβλιοθήκες». Τα μεγαλύτερα αμερικανικά πανεπιστήμια ανήκουν στο CRL και πληρώνουν συνδρομές μέλους. Μετά τη συνάντηση η ομάδα αποφάσισε να συνεχίσει τη συζήτηση το επόμενο έτος στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη στην Αθήνα, με φιλοξενία της κας Μαρίας Γεωργοπούλου.

Το Φεβρουάριο 2006 οι Μ. Γεωργοπούλου, James Simon, Harold Leich και Tony Oddo (από το Yale) ήλθαν στο Harvard για την πρώτη συνάντηση σχεδιασμού του Προγράμματος Νεοελληνικών Πηγών και για να οργανώσουν τη συνάντηση της Αθήνας. Το υπόλοιπο τμήμα του σχεδιασμού έγινε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Το Σεπτέμβριο 2006 ο Harold Leich έδωσε διάλεξη στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος στην Αθήνα και ανακοίνωσε τη συνάντηση του Δεκεμβρίου 2006. Επρόκειτο να είναι ανεπίσημη συνάντηση, την οποία οραματιζόμασταν ως μια σειρά συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης. Ο κατάλογος συμμετεχόντων καταρτίστηκε από το συνέδριο του 1999 στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, αλλά μετά την επιτυχημένη ομιλία του Harold, πολλοί άλλοι εκδήλωσαν ενδιαφέρον να παραστούν. Τελικά ήταν μια ανοικτή συνάντηση σε όλους όσους ενδιαφέρονταν για την ιδέα της συνεργασίας.

Υπάρχει ιστοτόπος της Κοινοπραξίας <http://www.cohsl.net> και ένας listserv, όπου μπορεί να δηλώσει συμμετοχή όποιος ενδιαφέρεται για τους σκοπούς της Κοινοπραξίας. Είναι μια ανοικτή ομάδα που προσπαθεί να ενημερώνεται για τις νέες εξελίξεις.

2. Ε.Σ.: *Ποιά είναι η οντότητα της Κοινοπραξίας;*

H.L. Η CoHSL είναι μια ανεπίσημη ομάδα χωρίς νομική οντότητα. Το Πανεπιστήμιο Princeton φιλοξενεί την ιστοσελίδα, το Harvard φιλοξενεί το listserv και βασίζεται αποκλειστικά σε εθελοντική εργασία. Σκοπεύουμε να ζητήσουμε την επίσημη αναγνώριση ως μια Επιτροπή του Συλλόγου Νεοελληνικών Σπουδών (MGSA).

3. Ε.Σ.: *Έχετε πόρους και χρηματοδότηση από κάπου;*

H.L. Όχι δεν έχουμε. Όμως προσωπικά είμαστε μέλη του MGSA και επιπλέον καθένας από εμάς θα ζητήσει από τα ιδρύματά μας χρηματοδότηση για συνδρομές μέλους και έξοδα που θα έχει το Πρόγραμμα Νεοελληνικών Πόρων.

4. Ε.Σ.: *Ποιοί είναι οι στόχοι της Επιτροπής μέχρι σήμερα;*

H.L. Οι στόχοι είναι: να εξυπηρετήσουμε την επικοινωνία μεταξύ των βιβλιοθηκών μελών, να εργαστούμε ρεαλιστικά μέσα από συνεργατικά προγράμματα, να διευρύνουμε το πεδίο κάλυψης των συλλογών, να διευκολύνουμε την πρόσβαση σε αυτές και την ανταλλαγή πληροφοριών.

R.K. Σκοπεύουμε να επιδιώξουμε επισήμοποίηση του Προγράμματος κάτω από το CRL ως επίσημη ομάδα, να απευθυνθούμε στους αρμόδιους φορείς και να πάρουμε νομικές

αποφάσεις για την ομάδα, να πληρώσουμε συνδρομή με κινητή κλίμακα για τους Έλληνες συνεργάτες. Θα επεξεργαστούμε αυτά τα θέματα.

5. Ε.Σ.: *Ποιοί είναι οι Έλληνες συνεργάτες;*

Ρ.Κ. Μέχρι στιγμής δεν έχουμε καθορίσει ποιοί θα είναι επίσημα οι Έλληνες συνεργάτες. Η Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, το Πανεπιστήμιο Κρήτης, η Βουλή των Ελλήνων και το Μουσείο Μπενάκη έχουν εκφράσει έντονο ενδιαφέρον για το Πρόγραμμα, καθώς και άλλα πανεπιστήμια και ιδρύματα που παρέστησαν στη συνάντηση.

6. Ε.Σ.: *Μετά την τριήμερη συνάντηση στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη, ποιά είναι τα συμπεράσματα που βγήκαν και ποιά είναι τα επόμενα βήματα για εκπλήρωση των στόχων σας;*

Ρ.Κ. Ένα από τα επόμενα βήματα είναι η ευρετηρίαση περιοδικών. Αποτελεί προτεραιότητά μας η πρόσβαση στη σύγχρονη ελληνική επιστημονική γραμματεία. Θα προσπαθήσουμε να εργαστούμε σε τρόπους που διευκολύνουν την πρόσβαση για τους χρήστες. Η Γεννάδειος Βιβλιοθήκη θα αρχίσει ένα βασικό πρόγραμμα, δηλαδή πίνακες περιεχομένων (TOC) ενός έως πέντε περιοδικών σε ψηφιακή μορφή. Ομοίως το CRL στο Λατινοαμερικανικό πρόγραμμά του ξεκίνησε με ψηφιοποίηση των TOC περιοδικών με σύντομες εγγραφές τίτλων. Υπάρχει δυσκολία για τους ερευνητές να ανακαλύψουν τί συμβαίνει στην Ελλάδα. Οι επιστήμονες νεοελληνικών σπουδών θα έπρεπε να έχουν πρόσβαση σε ελληνική βιβλιογραφία. Θα πρότεινα στους Έλληνες βιβλιοθηκονόμους να συνεργαστούν για ένα πρόγραμμα TOC. Αλλά επίσης κάθε ελληνική βιβλιοθήκη χωριστά θα μπορούσε να κάνει μια πρόταση στο Πρόγραμμα, π.χ. για ψηφιοποίηση. Προγραμματίζουμε την επόμενη συνάντησή μας στις 18-21 Οκτωβρίου 2007 κατά τη διάρκεια του συνεδρίου του MGSA στο Yale. Ο MGSA κάνει τις συναντήσεις του κάθε δύο χρόνια. Θα επιθυμούσαμε επίσης να προγραμματίσουμε συνάντηση στην Κρήτη το 2008. Ωστόσο σπουδαίο μέσο επικοινωνίας είναι ο listserv

(<http://lists.fas.harvard.edu/mailman/listinfo/cohsl-list>). Ενθαρρύνουμε όλους να εγγραφούν στον κατάλογο για να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικές με το Πρόγραμμα Νεοελληνικών Πόρων.

7. Ε.Σ.: *Ποιά θα είναι τα οφέλη για τους Έλληνες βιβλιοθηκονόμους, αν αποφασίσουν να συνεργαστούν με την Επιτροπή σας;*

Η.Λ. Οφέλη θα μπορούσαν να είναι η ανταλλαγή βιβλιογραφικών εγγραφών με χρήση του πρωτοκόλλου Z39.50. Οι Έλληνες μπορούν να βλέπουν εγγραφές στην αγγλική γλώσσα. Αν είναι πλούσια η συλλογή, η χρηματοδότηση ή η τεχνολογική έμπειρη γνώση θα είναι αναγκαίες. Μπορούμε να βάλουμε λίγα χρήματα και να βοηθήσουμε με την τεχνολογική έμπειρη γνώση αλλά και να δώσουμε συμβουλές. Κάθε είδος συνεργασίας είναι

ευπρόσδεκτο. Υπάρχει ώθηση προς την παγκοσμιοποίηση και τη συνεργασία με άλλες χώρες, για την προώθηση των Νεοελληνικών Σπουδών στο εξωτερικό και για την προσφορά πηγών και την πρόσκληση επιστημόνων που εργάζονται στον τομέα αυτό. Υπάρχει ευελιξία σε επιμέρους προγράμματα, υπό την αιγίδα του CRL. Για τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου το ζητούμενο είναι η ανάπτυξη της συλλογής: να αποκτήσουμε τα ελλείποντα τεύχη εφημερίδων και περιοδικών κυρίως του 19^{ου} αιώνα, να προβούμε σε αγορές για λογαριασμό του Προγράμματος Παγκοσμίων Πηγών ή για τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου και τα μέλη να δανείζονται σε μορφή μικροταινιών ή microfiche.

RK. Είναι σημαντικό να έχουμε πηγές σε τοποθεσίες διαφορετικές από την αρχική, για να λειτουργήσουν ως αντίγραφα ασφαλείας σε περίπτωση καταστροφής, ή ακόμα για λόγους διατήρησης υλικού. Έχει νόημα να διατηρηθεί το υλικό σε άλλες τοποθεσίες ως μέσο διασφάλισης της μακρόχρονης προσβασιμότητας.

8. **E.S.:** *Σκοπεύετε να ζητήσετε συνεργασία σε υπουργικό επίπεδο (π.χ. από τα Υπουργεία Παιδείας ή Πολιτισμού), επειδή ακούσαμε από την Ειδική Γραμματέα του Υπουργείου Παιδείας για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές βιβλιοθήκες;*

H.L. Βρισκόμαστε σε επικοινωνία με την κα Ευγενία Κεφαλληναίου. Επισκέφτηκε τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου το Φεβρουάριο 2006 και το Σεπτέμβριο 2006 την επισκέφτηκε ο ίδιος. Είναι δυναμικός και πρόθυμος συνεργάτης για να βοηθήσει και να συντονίσει, πράγμα σπουδαίο. Βρίσκεται σε επικοινωνία με τον Βασίλη Τσιμπούκη και την Gloria Berbena από την Αμερικανική Πρεσβεία, είναι δραστήριο και πειθαρχημένο άτομο, ιδανικό πρόσωπο για συνεργασία. Όμως δεν υπάρχει αντίστοιχο τμήμα στις ΗΠΑ για συνεργασία μαζί της. Η Αμερικανική Πρεσβεία και η κα Κεφαλληναίου θα δράσουν ως σύνδεσμοι μεταξύ Ελλάδος και του αμερικανικού προγράμματος. Ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν τη συνάντηση και να θέσουν πρώτα προτεραιότητες. Από την πλευρά των ΗΠΑ δεν θα είναι μια ομάδα σε επίσημο επίπεδο, αλλά πιο πολύ θα είναι βιβλιοθηκονόμοι που θα συζητούν με βιβλιοθηκονόμους.

9. **E.S.:** *Το Κέντρο Ερευνητικών Βιβλιοθηκών (CRL) έχει καθιερώσει δραστηριότητες συνεργασίας με μεγάλες γεωγραφικές οντότητες. Τί θα θέλατε να προτείνετε για την περίπτωση της Ελλάδος, δεδομένων των δυσκολιών στη συνεργασία και στην αναζήτηση χρηματοδότησης;*

RK. Το CRL συνεργάζεται με βιβλιοθηκονόμους άλλων θεματικών περιοχών για να βοηθήσει αυτές τις ομάδες να συνεργάζονται και να επιδιώκουν συλλογικές αγορές. Υποστηρίζει προγράμματα μικροφωτογράφησης στη Λατινική Αμερική, Μέση Ανατολή, Σλαβόφωνες και χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Υπό την αιγίδα του CRL βρίσκεται το Παγκόσμιο Δίκτυο Έρευνας (GRN). Ο James Simon είναι ο Διευθυντής Διεθνών Πηγών

στο CRL και επίσης ο Διευθυντής του GRN. Θα προσφέρει διοικητική υποστήριξη για το Πρόγραμμα Νεοελληνικών Πόρων.

10. Ε.Σ.: Προφανώς ως Επιτροπή έχετε τη γνώση και την εμπειρία για να ξεκινήσετε δραστηριότητες συνεργασίας. Θα θέλατε να είσαστε οι επικεφαλής για μια συνεργατική πρωτοβουλία και οι οδηγοί για τις ελληνικές ερευνητικές βιβλιοθήκες, δείχνοντάς τους πώς να προχωρήσουν με τη δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου, το μοίρασμα των πόρων κ.λπ.;

R.K. Οι Έλληνες έχουν αρκετά εντυπωσιακά προγράμματα σήμερα και εμείς είδαμε μόνο ένα μικρό αντιπροσωπευτικό δείγμα για ό,τι συμβαίνει στην Ελλάδα. Πρέπει να αναζητήσουμε ένα Κέντρο Συλλογής τέτοιων έργων. Για παράδειγμα το πρόγραμμα ANEMH του Πανεπιστημίου Κρήτης έχει την υποδομή για να γίνει Κέντρο Συλλογής.

H.L. Η Κοινωνία της Πληροφορίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να αποτελέσει χώρο συνεργασίας για να αποφευχθούν η επανάληψη πόρων και χρόνου από τη δημιουργία ίδιων έργων. Επίσης θα μπορούσε να είναι η Μαρία Γεωργοπούλου ως «επικεφαλής» και «γέφυρα». Είναι το ιδανικό πρόσωπο για να ηγηθεί ανεπίσημα. Έχει ακαδημαϊκή εμπειρία και επίσης έζησε στις ΗΠΑ.

R.K. Ελπίζουμε να δημοσιοποιηθεί ή να δημιουργηθεί μια σελίδα πηγών ή σύνδεσμος στον ιστοτόπο της Κοινοπραξίας για όλες τις ελληνικές πηγές, ή να συνδέσουμε τους συνδέσμους με τα προγράμματα και να μας στέλνουν περισσότερα οι συμμετέχοντες.

11. Ε.Σ.: Η ιδέα ενός ελληνικού JSTOR ακούγεται ενδιαφέρουσα, αφού υπάρχει πλούτος ελληνικών περιοδικών, παλιών κυρίως, που θα μπορούσαν να ευρετηριαστούν και να ψηφιοποιηθούν. Τί θα θέλατε να προτείνετε;

R.K. Το πιλοτικό πρόγραμμα GSERJ, το ελληνικό JSTOR μπορεί να ξεκινήσει με λίγα χρήματα, αλλά ως πρόγραμμα με σαφή σχεδιασμό. Συνιστάται να ξεκινήσει με TOC. Η ψηφιοποίηση περιοδικών πιθανόν να χρειάζεται να γίνει ως εμπορική προσπάθεια.

12. Ε.Σ.: Πόσο χρήσιμη για τους χρήστες νομίζετε ότι θα ήταν η δημιουργία ελληνικού JSTOR;

R.K. Θα ήταν πολύ χρήσιμο για το διδακτικό προσωπικό και τους επιστήμονες εντός και εκτός Ελλάδος. Δυστυχώς η αναλογία δυνητικών χρηστών εκτός Ελλάδος είναι μικρή και πιθανόν δεν θα ενδιαφέρει ένα μη Έλληνα εμπορικό προμηθευτή.

13. Ε.Σ.: Σας ευχαριστώ και τους δύο για το χρόνο σας και εύχομαι την επόμενη φορά που θα επισκεφτείτε την Ελλάδα να δείτε πιο πολλά έργα συνεργασίας.

H.L & R.K. Σας ευχαριστούμε επίσης.